

DEN DANSKE SKOV SOM FORMUEGENSTAND OG PRODUKTIONSFAKTOR.

Foredrag i Nationaløkonomisk Forening Tirsdag d. 3. November 1925.

Af A. Howard Grøn.

Det danske Skovbrug er som Erhverv kun af underordnet Betydning i Sammenligning med Danmarks bærende Erhverv.

Efter den sidst optagne officielle Statistik¹⁾ raader Skovbruget kun over ca. 367,000 ha eller 8,5 pCt. af det hele Landomraade. Selve det træbevoksede Areal omfatter imidlertid ikke mere end 323,000 ha; Resten er Tjenestejorder, Enge, Veje m. m. Ved Vurderingen til Ejendomsskyld i 1924 blev 1898 Skovejendomme med 263,000 ha vurderet til 148,4 Mill. Kr.²⁾. Tillægger man skønsvis de ikke særskilt, men i Forbindelse med anden Jordejendom vurderede Skove samme gennemsnitlige Værdi pr. ha, har de danske Skove ialt en Værdi af ca. 211 Mill. Kr. eller kun 3 pCt. af den samlede Ejendomsskyldværdi af faste Ejendomme i Landdistrikterne.

Vedmasseproduktionen i de danske Skove kan langt fra dække Landets Forbrug af Træ. Der hugges gennemsnitlig aarligt ca. 150,000 m³ til en Salgsværdi af ca. 26 Mill. Kr., men der indføres aarligt for ca. 100 Mill. Kr. Træ og Trævarer³⁾.

Paa Grund af sit ringe Omfang og den deraf følgende underordnede Betydning i erhvervsmæssig Henseende er Skovbruget indenfor Finans- og Lovgivningskredse i den sidste Menneskealder ikke blevet omfattet med nogen særlig Inter-

¹⁾ Statistiske Efterretninger 1925 pag. 181 og flg.

²⁾ Statistisk Aarvog 1925 pag. 41.

³⁾ Statistiske Efterretninger 1925 pag. 182.

DEN DANSKE SKOV SOM FORMUEGENSTAND OG PRODUKTIONSFAKTOR.

Foredrag i Nationaløkonomisk Forening Tirsdag d. 3. November 1925.

Af A. Howard Grøn.

Det danske Skovbrug er som Erhverv kun af underordnet Betydning i Sammenligning med Danmarks bærende Erhverv.

Efter den sidst optagne officielle Statistik¹⁾ raader Skovbruget kun over ca. 367,000 ha eller 8,5 pCt. af det hele Landomraade. Selve det træbevoksede Areal omfatter imidlertid ikke mere end 323,000 ha; Resten er Tjenestejorder, Enge, Veje m. m. Ved Vurderingen til Ejendomsskyld i 1924 blev 1898 Skovejendomme med 263,000 ha vurderet til 148,4 Mill. Kr.²⁾. Tillægger man skønsvis de ikke særskilt, men i Forbindelse med anden Jordejendom vurderede Skove samme gennemsnitlige Værdi pr. ha, har de danske Skove ialt en Værdi af ca. 211 Mill. Kr. eller kun 3 pCt. af den samlede Ejendomsskyldværdi af faste Ejendomme i Landdistrikterne.

Vedmasseproduktionen i de danske Skove kan langt fra dække Landets Forbrug af Træ. Der hugges gennemsnitlig aarligt ca. 150,000 m³ til en Salgsværdi af ca. 26 Mill. Kr., men der indføres aarligt for ca. 100 Mill. Kr. Træ og Trævarer³⁾.

Paa Grund af sit ringe Omfang og den deraf følgende underordnede Betydning i erhvervsmæssig Henseende er Skovbruget indenfor Finans- og Lovgivningskredse i den sidste Menneskealder ikke blevet omfattet med nogen særlig Inter-

¹⁾ Statistiske Efterretninger 1925 pag. 181 og flg.

²⁾ Statistisk Aarvog 1925 pag. 41.

³⁾ Statistiske Efterretninger 1925 pag. 182.

esse¹⁾), og derfor hersker der almindeligvis nogen Uklarhed med Hensyn til Skovbrugets økonomiske Kaar. Heri maa fortrinsvis søges Aarsagen til det daarlige Renomé, Skovbruget har i det almene økonomiske Omdømme, der til Stadighed giver sig Udtryk i det fra Fædrene nedarvede Dogme: Skov giver kun 2 pCt.; eller som det paa tysk er blevet formet i et Ordspil: Die Waldwirtschaft ist eine Lust- und Verlustwirtschaft.

Som de samfundsøkonomiske Forhold har udviklet sig gennem de senere Aar, maa det danske Skovbrug imidlertid søge nærmere Tilknytning til Handels- og Finanskredse. En kortere Udredning af Skovbrugets Økonomi kan derfor muligvis være til Gavn paa forskellig Maade.

Skovbesiddelsen er som Formuegenstand ikke noget homogent Hele, men ligesom saa mange andre produktive Formuebesiddelser opbygget af flere forskellige Faktorer af vidt forskellig økonomisk Natur.

Jorden er den første af disse Faktorer. Under frie Produktionsforhold har Skovjorden alle økonomiske Karaktertræk tilfælles med Agerjorden. I privatøkonomisk Ombytningsøjemed kan dens Værdi sættes lig med den kapitaliserede Jordrente, idet dette Ord her anvendes med den oprindelige, af Ricardo givne Definition. I privatøkonomisk Henseende kan Jordværdien gennem Ombytning eller Belaaning helt eller delvis consumeres; i samfundsøkonomisk Henseende har Skovjorden derimod ligesom al anden Jord kun Værdi som en Produktionsfaktor, der i Forbindelse med Kapital og Arbejde kan afkaste et forøget Produktionsudbytte.

Vedforraadet er den anden af Skovformuens Faktorer. Dette Vedforraad — den levende, voksende, ja man kunde fristes til at sige arbejdende Træbestand —, er en ren Kapitalfaktor af samme Art som Kreaturerne i et Landbrug. I Kulturskoven, hvor de fra Fortiden nedarvede Vedforraad forlængst er opbrugt, er det nuværende Vedforraad ligesom de fleste andre Kapitaler tilvejebragt alene ved Opsparing — ved Accumulering af uhævet Jordrente og Vedtilvækst — og Vedkapitalen kan i Modsætning til Jordværdien saavel i privatøkonomisk som i samfundsøkonomisk Henseende consumeres i sin Helhed. Vil man skelne mellem fast og flydende Kapital, maa Vedmassekapitalen endvidere nærmest betegnes som fly-

¹⁾ Til Forskel herfra kan det anføres, at skovbrugsøkonomiske Spørgsmaal omkring Midten af iorrige Aarhundrede saavel paa Tinge som i Fornings- og Selskabslivet var til hyppig og ivrig Diskussion. Se bl. a. Rigsdagstidende for Aarene 1850—70.

dende Kapital, idet den indgaar i Produktionen ligesom en Raavarekapital i en Fabrikationsvirksomhed og udgør en væsentlig Del af de færdige Produkter.

Jordværdien og Vedkapitalen udgør tilsammen mindst $\frac{3}{4}$ af Skovformuen. Den resterende Del er en fast Kapital i Form af Bygninger, Veje, Grøfter, Hegn, Inventar m. m. og en flydende Kapital i Form af Driftskapital. Efter Vurderingen i 1924 andrager efter Oplysninger fra 86 danske Skovdistrikter¹⁾ Bygningsværdien i Skovbruget kun ca. 14 pCt. af Ejendoms-skyldværdien, medens Bygningsværdien for Agerbrugsejendommenes Vedkommende dækkede ca. 53 pCt. af Ejendomsskyldværdien²⁾.

Hvorledes virker nu disse Formuefaktorer i Forbindelse med den fornødne Arbejds-mængde sammen i Produktionen?

I det kultur-mæssigt drevne Skovbrug, hvorom Fremstillingen her alene drejer sig, bestaar Skoven af en Række forskellige Bevoksninger hver med sin Træart og paa sit Alders-trin, og en saadan Bevoksnings Liv former sig paa følgende Maade. Bevoksningen fremkommer ved „Selvsaaning“ eller gennem kunstige Kulturforanstaltninger — Saaning eller Plantning — paa et Areal, hvor en gammel Bevoksning er helt eller delvis afskovet, eventuelt paa jomfruelig Jord eller gammel Agermark, som tages ud til „Skovopelskning“. Naar Kulturforanstaltningerne først er lykkeligt tilendebragt, passer Bevoksningen sig selv gennem en længere Aarrække. Gennem Træernes Vækst opsamles Aar for Aar en stadig større og større Vedmasse, der saaledes i sig rummer Værdien af den accumulerede Jordrente med Rentes Rente. Efter nogle Aars Forløb er Bevoksningen saa tæt, at der ved Hugst maa lysnes i den for at give de bedste Træer bedre Livsvilkaar³⁾. Ved Hugsten hæves en mindre Del af den i de foregaaende Aar opsparede Vedkapital, men den resterende Del arbejder videre med forøget Tilvækstevne, indtil der atter nogle Aar senere maa foretages en ny „Udhugning“ for at mildne den med Træernes tiltagende Størrelse mere og mere skærpede Konkurrence om Livsfornødenhederne. Disse Udhugninger gentages Bevoksningens Liv igennem med et passende Antal Aars Mellemløb, indtil det omsider — i Løbet af 60—80—

¹⁾ Fra Skoven og Træmarkedet 1925 pag. 133.

²⁾ Statistisk Aarbog 1925 pag. 41.

³⁾ Angaaende den naturhistoriske Udredning af en Træbestands Livsløb og Udhugningens Betydning for dette se: A. Howard Grøn: Skov og Folk (Kbh. 1925) pag. 54 og flg.

100 eller 120 Aar, alt efter Bevoksningens Træart og Jordens Bonitet er opsamlet en saa stor Vedmasse saavel i de enkelte efter de mange Udhugninger endnu resterende Træer som i den hele Bevoksning, at den aarlige Tilvækst ikke staar i noget rimeligt Forhold til den arbejdende Vedkapital. Bevoksningen har da naaet sin økonomiske Modenhedsalder og er tjenlig til Hugst i sin Helhed. Der foretages derfor en Hovedskovning d. v. s. hele den opsparede Vedkapital hæves paa een Gang eller eventuelt af Hensyn til Opelskningen af den næste Trægeneration i Løbet af en kortere Aarrække.

Ved Opmaaling af den staaende og ved hver Udhugning skovede Vedmasse kan der Alderstrin for Alderstrin tilvebringes talmæssigt Udtryk for Vækstforløbet, hvoraf der da i tabellarisk Form kan gives et Billede som f. Eks. omstaaende Tilvækstoversigt for Bøg paa Vemmetofte Klosters Skovdistrikt.

Ingen Skov er dog opbygget med en saadan Regelmæssighed som vist i en Tilvækstoversigt. I den naturlige Skov findes der som Regel Bevoksninger af flere forskellige Træarter, og de enkelte Bevoksninger kan være af blandet Sammensætning; Fordelingen over Alderstrinene kan ogsaa være særdeles ulige med en Overvægt af gamle Bevoksninger og faa unge eller omvendt.

Den aarlige Hugst udgøres af et Hovedskovningsudbytte fra de i deres Helhed hugstmodne Bevoksninger plus et Udhugningsudbytte fra de yngre Bevoksninger, som i det paa-gældende Aar bliver udtyndet. Skovdriftens Nettoudbytte bliver da Nettoværdien — Salgsværdien minus Hugst- og Administrationsudgifter m. m. — af den skovede Vedmasse minus de af Hovedskovningen foraarsagede Kulturudgifter.

Kaldes Hugstudbyttets Nettoværdi: Hg, Kulturudgifterne: K, den hele Skovværdi: Sk, Skovarealets Jordværdi: AJ, Vedforraadets Værdi: F og Summen af de øvrige Kapitalværdier: S, faas, idet Tidens og Stedets almindelige Rentefod er p, følgende matematiske Udtryk for Skovdriftens økonomiske Balance:

$$Sk = AJ + F + S = \frac{Hg + K}{0, op}$$

eller udtrykt i Ord: Skovformuefaktorernes samlede Værdi, Skovværdien, er lig med det kapitaliserede Nettoudbytte.

Under helt frie Produktionsforhold, hvor Kapitalværdien efter de vekslende privatøkonomiske Interesser kan consumeres eller ombyttes, er det ved en nøgtern økonomisk Betragtning umiddelbart indlysende, at der af Driftsudbyttet forlods maa

Tilvækstoversigt for Bøg ¹⁾
Vemmetofte Klosters Skovdistrikt 1922.

1 ha

Alder	Før Udhugning				Udhugning		Efter Udhugning		Tilvækst		Alder
	Stamtal Stk.	Middelhøjde m	Middeldiameter 1,3 m over Jorden cm	Vedmasse m ³	Vedmasse m ³	Aarlig Udhugnings- procent	Middelhøjde m	Vedmasse m ³	Vedmasse m ³	Aarlig Tilvækst- procent	
25	3313	10,9	10	158	18		11,2	140	34	7,2	25
28	2459	11,9	12	174	20	3,9	12,2	154	38	7,3	28
31	1881	13,0	13	192	23	3,9	13,3	169	41	7,2	31
34	1521	14,0	15	210	26	3,8	14,3	184	44	5,3	34
38	1180	15,0	17	228	29	3,4	15,3	199	48	5,3	38
42	951	16,0	19	247	32	3,4	16,3	215	51	5,3	42
46	783	17,0	21	266	35	3,4	17,3	231	54	5,2	46
50	665	18,0	23	285	38	2,9	18,3	247	60	4,3	50
55	552	19,1	25	307	41	2,9	19,4	266	64	4,3	55
60	471	20,1	27	330	46	2,5	20,4	284	72	3,8	60
66	392	21,3	30	356	50	2,5	21,6	306	75	3,6	66
72	335	22,4	33	381	54	2,2	22,7	327	86	3,3	72
79	284	23,7	36	413	60	2,2	24,0	353	90	3,2	79
86	247	24,9	39	443	65	2,0	25,2	378	99	2,9	86
94	212	26,2	43	477	72	2,0	26,5	405	105	2,8	94
102	185	27,4	46	510	78	1,9	27,7	432	117	2,6	102
111	162	28,8	50	549	83	1,8	29,1	466	119	2,5	111
120	142	30,0	54	585							120

Ialt Udhugning 770 m³, Hovedskovning 585 m³.Gennemsnitlig aarlig Hugst pr. ha: 11,3 m³.Vedforraad gennemsnitligt pr. ha: 292 m³.

Gennemsnitlig aarlig Tilvækst: 3,9 pCt.

¹⁾ I. M. Dalgas: Tilvækst- og Udbytteoversigter over danske Skovtræer (København 1920) indeholder en lang Række lignende Oversigter, nemlig 36 for Bøg, 14 for Eg, 1 for Rødeg, 3 for Ask, 2 for Avnbøg, 2 for Birk, 1 for Rødel, 17 for Rødgran, 2 for Skoviy, 4 for Bjærgfy, 2 for Ædelgran, 1 for Weymuthstyr, 1 for Douglasgran, 1 for Sitkagran og 1 for Lærk.

tilskrives de mere likvide, rene Kapitalfaktorer en saa stor Andel, at de naturligt fastholdes i det paagældende Brug, d. v. s. en Andel, som mindst svarer til Tidens og Stedets almindelige Forrentning af arbejdende Kapitaler, som er anbragt under tilsvarende Risikoforhold. Resten af Driftsudbyttet bliver da den Jordrente, som Skovdriften formaar at udvinde af den anvendte Jord, og Skovbrugets fortsatte Eksistensmulighed beror alene paa, om denne Jordrente er lig med eller større end den Jordrente, som en anden Brugsart eventuelt kan bringe ud af samme Jord.

Af det foran givne Udtryk for Skovdriftens økonomiske Balance kan uddrages følgende Formel for Skovbrugets Jordværdi (den kapitaliserede Jordrente):

$$AJ = \frac{Hg \div K \div F \cdot 0,0p - S \cdot 0,0p}{0,0p}$$

og det maa være det rent økonomiske Skovbrugs Maal at tilvejebringe og arbejde med saadanne Værdier for Hg, K, F og S, at der fremkommer et Maksimum af AJ.

Lige siden den tyske Skovbrugsøkonom, Pressler, i 1860 i sit Værk: „Rationeller Waldwirt“, gjorde sig til Talsmand for dette økonomiske Princip, som han kaldte: Die Bodenreinertragslehre, har det haft saavel fanatiske Tilhængere som uforsonlige Modstandere. Fra Modstandernes Side blev det straks paavist, at økonomiske Beregninger udført efter dette Princip og paa Basis af de i Skoven faktisk forekommende Værdier for Vedforraad og Hugstudbytte i talrige Tilfælde førte til meningsløse Resultater, idet Jordværdierne blev negative. Dette betyder imidlertid blot, at Skovdriften under den paagældende Form end ikke formaar at yde almindelig Rente af Kapitalværdierne. Teoriens Tilhængere hævdede derfor ogsaa, at man ved at formindske de alt for store rentekrævende Vedforraad kunde opnaa acceptable Jordværdier. Ved Alderstrin for Alderstrin at indsætte Tallene fra Tilvæksoversigter i Jordværdiformlerne, beregnede man saa den Omdriftsalder og det, som man dengang mente, alene af Omdriftsalderen afhængige Vedforraad, der gav Maksimum af Jordværdi. Beregningerne gav imidlertid som Regel saa lave Omdriftsaldre, — f. Eks. for Bøg 35—40 Aar — at det var ganske uantageligt i Praksis. Dette tilsyneladende uoverstigelige Gab mellem Teori og Praksis, blev af de rene Skovdyrkningsteknikere taget som Bevis paa Jordudbytteteoriens Urigtighed. Det hævdedes at ikke de privatøkonomiske, men kun de samfundsøkonomiske Interesser

bør have Indflydelse paa Skovbruget, hvis Produktionsformaal derfor heller ikke er Maksimum af Rente, men alene Maksimum af Masse¹⁾).

I Stedet for at gendrive Praksis med Praksis holdt Skovbrugsøkonomerne sig haardnakket til deres Formler og søgte gennem ofte rent dialektiske Diskussioner at bringe Regneresultaterne i bedre Overensstemmelse med Praksis. Den Størrelse man særlig har jongleret med er Rentefoden, der saavel direkte ved Tilskrivning af Renteudbytte til Kapitalværdierne og Kapitalisering af Nettoudbyttet som indirekte ved Beregning af Vedforraadets Fremstillingsværdi øver en meget betydelig Indflydelse paa Jordværdien. Kunde man blot regne med en tilstrækkelig lav Rentefod, f. Eks. 2, vilde alt være saare godt. Med den største Iver har man derfor forsøgt at bevise, at det ved skovbrugsøkonomiske Beregninger er rimeligt at regne med en betydeligt lavere Rentefod, end Tidens og Stedets almindelige²⁾. Resultatet af de mange Anstrengelser har imidlertid kun været negativt; de fremførte Argumenter har indenfor forstlige Kredse aldrig virket overbevisende, men kun ydermere styrket Troen paa den gamle Dogme: Skov giver kun 2 pCt.

Det havde været til uvurderlig Gavn for Skovbruget, om man straks fra første Færd i Stedet for kun at diskutere Teorier og abstrakte Formler havde studeret selve den levende, praktiske Skovbrugsøkonomi.³⁾

Den egentlige Aarsag til, at Skovbruget i saa mange Tilfælde viser sig strengt økonomisk set at være en urentabel Bedrift, ligger i det særlige Forhold, at Verdensmarkedets Pris paa Træ ikke bestemmes af den skovdyrkningsmæssige Reproduktionspris, men af Salgsforholdene i de endnu meget

¹⁾ Se *Lemmel*: Die Bodenreinertragslehre in sozialökonomischen Lichte (Zeitschrift für Forst- und Jagdwesen Feb. 1925) pag. 96: „Die deutsche Forstwirtschaft muss produzieren, koste es, was es wolle“, og *Böhmer*: Vårt skogbruk (Tidsskrift for skogbruk 1925) pag. 259: „Det skyldes den opfatning, at en bedrifts betydning ikke alene kan måles efter bedriftens netto-, men også efter dens bruttoavkastning.“

²⁾ De anførte Grunde har blandt andre været:

Træprisernes Tendens til stærkere Stigning end det almindelige Prisniveau, Skovbesiddelsens immaterielle Nyttedydelser, Skovbesiddelsens store Sikkerhed (ringe Risikopræmie), Kapitalanbringelsens Langvarighed i Forbindelse med en formentlig Tendens til Nedgang i den almindelige Rentefods Størrelse med stigende Samfundsudvikling.

³⁾ Som Eksempel paa den praktiske Skovbrugsøkonomis Anvendelse indenfor det danske Skovbrug kan henvises til: *Prytz og Thymann* Driftsplan, Administration og Økonomi (Tidsskrift for Skovvæsen 1902 B., pag. 52 o. flg.).

skovrige Lande — Sverige, Finland, Rusland, Amerika — hvor Skovene fremdeles delvis betragtes og behandles, ikke som Jordbrug, med som naturskabte Materialforraad i Lighed med Kulminer og Malmlejer. Det er Arbejdslønnen i disse Lande i Forbindelse med Transportomkostningerne til Consumcentrene, der er afgørende for Verdensmarkedets Træpriser, og Priserne ligger ofte gennem lange Perioder saa lavt, at selve disse fjerne Vedforraad i og for sig er næsten værdiløse¹⁾. I det kultur-mæssige Skovbrug skal Produktionsomkostningerne derfor, om Bruget skal være rentabelt, holdes indenfor den Margin, som fremkommer ved Forskel i Arbejds løn og Forskel i Transportudgifter.

Praktiske Forsøg har imidlertid vist, at Skovbrugets Produktionsomkostninger gennem en mere intensiv Skovdrift kan nedbringes betydeligt. Gennem hyppigere og kraftigere Ud-hugninger kan det rentekrævende Vedforraad nedsættes i Størrelse samtidig med at de resterende Træers Vækstenergi paa Grund af den ved den stærkere Hugst formindskede indbyrdes Konkurrence stiger i kendelig Grad, og der kan saaledes i Løbet af kortere Tid og paa Basis af et mindre Vedforraad frembringes lige saa meget og lige saa stort Træ som i det mere extensive Skovbrug. I saa Henseende indtager det danske Skovbrug en førende Stilling i Verden²⁾. Vi producerer gennemsnitlig aarligt 7,2 m³ pr. ha skovbevokset Areal paa Basis af et gennemsnitligt Vedforraad af 217 m³ pr. ha³⁾. Det aarlige Vedudbytte andrager saaledes 3,3 pCt. af Vedforraadet. Til Sammenligning kan anføres, at de tyske Skove før Krigen gennemsnitlig aarligt gav 4,0 m³ pr. ha⁴⁾.

Selvfølgelig er der Grænser for, hvor højt Produktionsudbyttet kan presses op, og for, hvor langt Produktionsudgif-

¹⁾ *O. Hellström*: Sägverksindustrien i Handbok i Skogsteknologi (Stockholm 1922) p. 427 angiver følgende Middelpriiser pr. St. Petersburg-Standard af fra Sverige eksporterede Planker, Batten og Brædder, savede og høvlede:

Aar:	1870	1874	1879	1880	1886	1890	1895	1900	1910
sv. Kr.:	98	172	97	125	88	100	105	125	152
	1914	1915	1920	1821					
	160	180	530	200					

Men samtidig anføres, at medens Fragten fra Sverige til England i 1870 var ca. 82 Kr. pr. Std., androg den i 1914 kun 20 Kr.

²⁾ *H. Perrin*: Le Danemark Forestier. Paris 1923, pag. 47—48 og 72.

³⁾ Fra Skoven og Træmarkedet. 1925, pag. 121 og 123.

⁴⁾ *Hans Hausrath*: Forstwesen, VII. Abteilung, III. Buch, Bd. II af Grundriss der Sozialökonomik. (Tübingen 1922), pag. 266.

terne kan presses ned, og man maa ingensinde gøre sig Haab om paa god Hvedejord ved Skovdyrkning at kunne frembringe et lige saa stort Jordudbytte som ved Kornavl.

Af Skovbrugets Historie fremgaar det endvidere, at Teorien om Jordudbyttets afgørende Betydning for Skovbrugets Bestaaen i sin inderste Kerne er absolut rigtig, idet man i de gamle Kulturlande, hvor Samfundsudviklingen for Agerbrugets Vedkommende har medført en stigende Jordrente, har været Vidne til omfattende Skovrydninger. Hvor man af samfundsmæssige Aarsager har villet standse denne Bevægelse, har det været nødvendigt at søge Hjælp i særlige Lovforanstaltninger, der i de fleste Tilfælde hovedsageligt har bestaaet i simpel Tvang, nemlig Forbud mod Skovrydning¹⁾.

Saaledes gik det ogsaa i Danmark, hvor 27. Septbr. 1805 udstedtes Forordningen: Om Skovenes Udskiftning, Vedligeholdelse og Fredning i Kongeriget Danmark. Denne Forordning, der afløste alle ældre Skovforordninger vedrørende Privatskovbruget²⁾, og som endnu er den gældende Lov for de private Skove i Danmark, gaar almindeligvis under det meget misvisende Navn „Fredskovsforordningen“, fordi den bandt og endnu binder Størstedelen af det danske Skovareal med en Skovtvang.

Det samfundsekonomisk rigtige eller urigtige i at fastholde et mere eller mindre urentabelt Skovbrug, vil det føre for vidt at diskutere nærmere her³⁾. Bevæggrundene for Datidens Statsmænd til ved en Skovtvang at bremse den fremadskridende Skovmishandling og Skovrydning, var fortrinsvis Angsten for Brændselsnød og Ønsket om til enhver Tid at kunne forsyne Krigsflaaden med Skibsbygningstømmer fra de hjemlige Skove. Om rent æstetiske Hensyn, om en Naturfredning i Nutidens Forstand, var der den Gang aldeles ingen Tale. Naar man valgte at bruge simpel Tvang og ikke ved Subsidier af forskellig Art søgte at gøre Skovbruget mere rentabelt, skyldtes det blandt andet, at saadanne rent merkantilistiske Foran-

¹⁾ *Hans Hausrath*: l. c. giver paa pag. 288—290 en kortfattet Oversigt over de fleste europæiske Landes Skovlovgivning. Udførligere Fremstillinger findes for Tysklands Vedkommende i *E. Rasch*: Die Feld- und Forstschutzgesetze (Berlin 1914 og Tillæg 1922), og for Frankrigs Vedkommende i *H. Bourdeaux*: Code Forestier (Paris 1922).

²⁾ For Statsskovenes Vedkommende gælder derimod endnu: „Forordning, angaaende de kongelige Skove og Tørvemoser udi Danmark“, af 18. April 1781.

³⁾ Der ligger her en interessant Opgave, som endnu ikke i Danmark har været optaget til Behandling af den samfundsekonomiske Videnskab.

staltninger rimeligvis vilde have mødt betydelig Modstand i den stærkt fysiokratisk prægede Tid. Det havde været retfærdigere, om hele Samfundet f. Eks. gennem en Told paa Trævarer og Brænde var kommet til at bære det økonomiske Tab ved Skovbrugets tvangsmæssige Opretholdelse, nu blev Byrden alene væltet over paa de øjeblikkelige Skovejere.

Den egentlige Fader til Fredskovsforordningen er *C. D. F. Reventlow*, — Geheimstatsministeren, Bondevennen — der selv var Skovejer i stor Stil og ivrig Skovbrugsøkonom. Det var oprindelig Reventlows Mening, at Skovtvangen kun skulde være midlertidig¹⁾. Naar Skovejerne først fik lært at behandle deres Skov, saa at den gav et betydeligt større Vedudbytte, vilde Skovbrug vise sig at være en saa god Forretning, at al Tvang blev overflødig.

Reventlow foretog selv omfattende Udhugnings- og Tilvækstundersøgelser, som det desværre vil føre for vidt her at komme nærmere ind paa. Blot skal det nævnes, at det i væsentlig Grad er under Paavirkning af ham, at danske Skovbrugere har drevet de danske Skoves Produktionsevne saa højt tilvejs²⁾.

¹⁾ *C. D. F. Reventlow*: Forslag til en forbedret Skovdrift. (Kbh. 1879), pag. 3.

Se endvidere *A. Oppermann*: Bidrag til det danske Skovbrugs Historie 1786—1886 i Tidsskr. f. Skovbrug, Bd. X, (1889), pag. 99 og 133.

²⁾ I sit Skrift: „Forslag til en forbedret Skovdrift“, som *Reventlow* udarbejdede efter i 1813 at have trukket sig tilbage fra sit Arbejde i Statens Tjeneste, paaviste han paa Basis af omfattende Maalinger og Tilvækstundersøgelser, at man ved en hensigtsmæssig Behandling af Skoven og da navnlig ved rettidige, hyppige og kraftige Udhugninger, kan bringe Skoven til aarligt at yde 4 pCt. Tilvækst paa Vedforraadet. *Reventlow* naaede ikke inden sin Død, 11. Oktbr. 1827, at faa udgivet sit Værk, der hengemtes i Archivet paa Christianssæde og i en tysk Afskrift paa Pederstrup. For det almene Skovbrug forblev *Reventlows* Ideer derfor endnu længe ukendte eller kun delvis kendte gennem nogle foreløbige Meddelelser i Videnskabernes Selskabs Skrifter for 1811 og 1813. Kun paa *Reventlows* egne Godser og paa Broderens Gods, Brahetrolleborg, kom hans Hugstprincipper en Tid lang tilnærmelsesvis til Udførelse i Praxis.

Først da *Reventlows* Manuskripter paa Overførster, Kammerherre *P. E. Müllers* Initiativ i 1876 blev fremdraget af Skovtaksator *Lilienskjold* og i 1879 udgivet af Jagtjunker *Gyldenfeldt*, begyndte de *reventlowske* Tanker at vinde frem til vort Skovbrug, og endelig i vore Dage er ved at opfyldes den Profeti, som allerede i 1837 blev udtalt af *Reventlows* Biograf *A. F. Bergsøe*, der i sit af Videnskabernes Selskab prisbelønnede Værk: „Geheimstatsminister Greve Christian Ditlev Frederik *Reventlow* som Kongens Embedsmand og Statens Borger“, anden Del, Side 147, skriver: „— —; thi hvis det Rigtige i hans Theorier skulde vedblive at stadfæste sig, saaledes som de allerede have gjort det paa de enkelte Steder, hvor de ere blevne fulgte, da ville de gjøre Epoche, ikke blot i vort Fædrelands, men i alle Staters Forstvæsen“.

Fredskovsforordningen har imidlertid, paa Trods af endnu tildels mangelfulde Dyrkningsforanstaltninger, og selv om Træpriserne, takket være Transportvæsenets kolossale Udvikling, vedvarende har holdt sig lave, ad indirekte Vej i rent privat-økonomisk Henseende længe muliggjort et økonomisk forsvarligt Skovbrug. Fredskovsforordningen standsede nemlig ikke alene Skovrydningen, men den tvang ogsaa de Skovejere, som var økonomisk sundt tænkende, til at nedskrive deres Skovværdier i Forhold til det Tab, der skete her som overalt, hvor en privat Formuegenstand af Samfundsstyrelsen paalægges bestemte Baand. Skovtvangen virkede med andre Ord i skovbrugsøkonomisk Henseende paa tilsvarende Maade som en Rekonstruktion af et overkapitaliseret Forretningsforetagende, hvis Værdier nedskrives.

En Sammenligning af Skovjordens Værdi med Værdien af Agerjord af samme Bonitet og Beliggenhed falder af sig selv bort, naar Jorden ifølge Lov kun maa bruges til Skovdyrkning, og et Vedforraad, der ikke frit kan realiseres, har kun Værdi i Forhold til sin Produktionsevne. Skovens Værdi som Formuegenstand kan derfor alene bestemmes ved Kapitalisering af det gennemsnitlige aarlige Nettoudbytte, uden Hensyn til den Ombytningsværdi, de enkelte Formuefaktorer vilde have under helt frie Besiddelsesforhold. Det maa være det økonomiske Skovbrugs Maal at tilvejebringe det størst mulige, vedvarende, aarlige Nettoudbytte; men under Arbejdet herpaa er Beregningen af de enkelte Formuefaktoreres Størrelse ingenlunde værdiløs, idet saadanne Beregninger giver Udtryk for de forskellige Driftsforanstaltningers Indflydelse paa Værdistørrelserne. Ved Skovdyrkingen gælder det endvidere ikke alene om at anvende de fordelagtigste Dyrknings- og Hugstforanstaltninger, men ogsaa om paa enhver Jord at opelske netop den Træart, som med de givne Jordbunds- og Klimaforhold giver det største Udbytte, og dertil maa det stadigt iagttages, at der ikke arbejdes med unødigt store Vedforraad.

For at udrede et Skovbrugs sande Økonomi er det imidlertid først og fremmest nødvendigt, at Nettoudbyttet opgøres rigtigt, og her melder der sig forskellige Vanskeligheder saavel af teknisk som af regnskabsmæssig Art.

Skovdriften giver ikke som en Fabrikationsvirksomhed et færdigt Produkt, der er væsensforskelligt fra Raavarerne, men det arbejdende Vedforraad og den aarlige Tilvækst er af ganske samme Natur. Hugsten rummer i Virkeligheden ogsaa en Del af selve Vedforraadet, paa hvis resterende Del til Gengæld

den løbende Tilvækst opsummeres. Det kan derfor være meget vanskeligt umiddelbart at afgøre, om Hugsten og dermed Nettoudbyttet nøjagtigt svarer til den opsparede Tilvækst, om der bevidst eller ubevidst foregaar en Kapitalopsparing eller Kapitalforbrug. Kun under Anvendelse af et efter Skovbrugets Tarv tillempet dobbelt Bogholderi ledsaget af periodiske Vedmassemaalinger kan der føres en noget mere effektiv Kontrol paa dette Omraade; men desværre har det danske Skovbrug hidtil almindeligvis ladet sig nøje med et enkelt Kassebogholderi, og dermed er den sande økonomiske Balance blevet stærkt tilsløret¹⁾.

Rent regnskabsmæssigt er der endvidere den Vanskelighed, at langt fra alle Skovdriftens Indtægter kan talmæssigt bogføres. Hvorledes dette forholder sig kan bedst oplyses gennem et konkret Taleksempel. En Skoveejendom giver efter det foreliggende almindelige Bogholderi at dømme en gennemsnitlig aarlig Indtægt af 50 000 Kr. Regnes med en Rentefod af 5, har denne Ejendom som Formuegenstand en Værdi af 1 000 000 Kr. Hvis Ejendommen ikke kan købes for denne Sum, men holdes i en Pris af f. Eks. 1 500 000, saa skyldes det imidlertid netop en mere eller mindre bevist Vurdering af de Skovindtægter, som ikke er kommet til talmæssig Bogføring i Skovregnskabet. Paa Papiret faar Ejeren eller den, der køber Ejendommen for 1 500 000 Kr., gennem et Nettoudbytte paa 50 000 Kr. tilsyneladende kun $3\frac{1}{3}\%$ af sine Peuge, men dette beror paa en Fejlregning. De 500 000 Kr. er nemlig faktisk anbragt i Værdier, som ikke direkte bærer Rente, og dette koster ligesom Besiddelsen af andre Luksusgenstande — Kunstsamlinger, Biblioteker, Villahaver, Herregaardsparker — en rundelig Sum i Rentetab; i dette specielle Taleksempel nøjagtigt 25 000 Kr. aarligt. Blev dette Beløb, hvad det rettelig burde, tilskrevet Skovregnskabet som Indtægt, vilde Rentebalancen blive særdeles tilfredsstillende²⁾.

Har en Skovbesidder eller Skovkøber vedvarende Raad til at betale en saadan Sum for Nydelsen af Skovens „Herligheds-

¹⁾ Der foreligger i *A. Hillerup: Skovbrug og dobbelt Bogholderi* (Nykøbing F. 1916) et omhyggeligt gennemarbejdet Dobbeltbogholderi tilpasset efter Skovbrugets Tarv, og siden 1920 er der paa Den kgl. Veterinær- og Landbohøjskole givet de Skovbrugsstuderende Undervisning i Dobbeltbogholderi.

²⁾ Da der ikke svares fast Ejendomsskat af Luksusbesiddelser som Kunstsamlinger og Biblioteker, vilde det være retfærdigt om der heller ikke svarede saadan Skat af Luksusværdierne i Have-, Park- og Skovbesiddelsen.

værdier“, saa vil han dog ogsaa høste den fulde Glæde deraf. Skoven skal rumme en stor Vildtstand, saa at Jagten her er lige saa god som hos Naboerne; dette volder imidlertid ikke alene direkte Udgifter til Vildtopdrætning og Vildtfodring, men ogsaa indirekte Udgifter gennem Vildtets Ødelæggelser paa Træbestanden og Fordyrelse af Kulturarbejdet. (Alle Kultuarealer maa indhægnes og i den ældre Skov gaar mange Træer til Grunde eller misformes gennem Knopafnavning, Fejning og Barkskrælning). Dele af Skoven skal muligvis drives som ren Lystskov med gamle, prægtige Træer, som er saare skønne at skue, men som i Forhold til den Plads, de indtager, og den Vedmasse, de rummer, ingen nævneværdig Tilvækst oparbejder. Af Kærlighed til den gamle danske Skovnatur ser man muligvis ogsaa helst, at der fortrinsvis dyrkes Bøg og Eg, selv om Jorden kunde give et langt større Udbytte ved Naaletrædyrkning. Gennem alle disse Foranstaltninger forskertses umiddelbart en betydelig Del af Skovens Produktionsevne, og en skønne Dag konstaterer Skovejeren, at han tilsyneladende kun faar 2 % af sine Penge, og saa bekræfter han villigt det gamle Dogme om Skovbrugets utilfredsstillende Renteringsevne, aldeles glemmende, at han faktisk hele Tiden har faaet 5 %, men deraf forlods paa forskellig Maade konsumerer de 3 uden at lade dem gaa igennem Regnskabet, og Skovejeren bærer sig derfor lige saa tendentiøst ad som den Forretningsdrivende, der ved Opgørelse af Forretningsudbyttet ikke medregner sit personlige Forbrug som en konsumeret Indtægt.

Som Tidsudviklingen har formet sig med en tiltagende økonomisk Konkurrence og en haard Beskatning, der tvinger til Indskrænkning af alt Luksusforbrug og uproduktiv Kapitalanbringelse, er Marginen mellem den rent økonomiske og den mere luksurmæssige Vurdering af Skovbesiddelsen blevet stadig mindre og mindre, og Eksistensetingelserne for et rent erhvervsmæssigt Skovbrug er derved blevet større. Hertil medvirker ogsaa i betydelig Grad Ophævelsen af Len og Stamhuse efter Loven af $\frac{4}{10}$ 1919. Medens tidligere ca. 30 % af de private Skoves Areal¹⁾ var belagte med fideikommissariske Baand og derved i mange Henseender præget af andre Hensyn end de rent økonomiske, saa er nu ogsaa

¹⁾ A. Oppermann: Skovene og Skovbruget i Danmark (trykt som Manuskript Kbh. 1917—18) pag. 71.

disse Skove kastet ud i Erhvervskonkurrencens almindelige Tummel.

Erhverver man Skov til Priser, som ligger i Nærheden af Ejendomsskyldvurderingen, der for Skovenes Vedkommende i Hovedsagen er bestemt ved Multiplikation af det gennemsnitlige aarlige Nettoudbytte med 20¹⁾, har man faktisk begrundet Haab om paa Grundlag af en saadan Kapitalanbringelse at kunne drive en økonomisk særdeles tilfredsstillende Virksomhed.

Selve Skovdriften kræver som foran omtalt ikke nogen større Driftskapital, idet den aarlige Omsætning kun andrager mellem 10 og 20 % af Ejendomsskyldværdien²⁾. I Forhold til Omsætningen i en Handels- eller Fabrikationsvirksomhed synes en saadan Omsætning urimeligt lille, men til Gengæld frembyder Skoven en overordentlig stor Driftssikkerhed. Et direkte Driftsunderskud er næsten udelukket, da en meget væsentlig Del af Udgifterne — Hugst og Kultur, tilsammen ca. 43 % af hele Udgiftssummen — som Regel først fremkommer efter at Salg af Vedmassen er afsluttet eller kan forudses. Endvidere kan Skovbruget med stor Smidighed rette sig efter de vekslende Konjunkturer. Produktionen kan ganske vist ikke brat indstilles, men paa den anden Side ophober de færdige Produkter sig ikke til et dødt Varelager, der lider saavel Kvalitetforringelse som Svind, tværtimod danner de fordelt over Skoven i Form af formindsket Hugst et levende Varelager, der endda i Ventetiden oparbejder nogen om end ikke fuld Tilvækst.

Efter de seneste Erfaringer og Forsøg paa Skovdyrkingens Omraade³⁾ er det endvidere utvivlsomt, at det danske Skovbrug i Produktionsevne endnu ikke er naaet til et Mak-

¹⁾ Efter Opgivelse fra 94 danske Skovdistrikter (se *Fra Skoven og Træmarkedet*, 1924, Pag. 67 og flg.) forrentedes Ejendomsskyldværdien i Hugstaaret 1922—23, der i alle Henseender for Skovbruget var et Normalaar, gennemsnitlig med 5,07 %.

²⁾ Se *Fra Skoven og Træmarkedet*, 1924, Pag. 89, og 1925, Pag. 136.

³⁾ Se *F. Muus: Forsyndelser mod Skovnaturen ved vor almindelige Skovdrift* (Dansk Skovforenings Tidsskrift, 1921, Pag. 1 o. flg.).

F. Muus og H. Mundt: Hvilke Træformer og hvor stor Vedmasse pr. ha er fordelagtig? (Dansk Skovforenings Tidsskrift, 1921, Pag. 170 o. fl.).

H. Mundt: Om Træmaalinger i vore Skove og Skovenes Økonomi (Dansk Skovforenings Tidsskrift, 1924, Pag. 554 o. flg.).

Angaaende den Betydning som en stærkere eller svagere Udhugning har for Produktionsudbyttets Størrelse se *A. Oppermann: Elleve Prøveflader i Bøgeskov* (Meddelelser fra det forstlige Forsøgsvæsen i Danmark. Bd. IV. pag. 189 o. flg.) samt *I. M. Dalgas* l. c.

simum, og det er lige saa utvivlsomt, at der endnu gennemgaaende arbejdes med alt for store Vedforraad. Det erhvervsmæssige Skovbrug har derfor en betydelig Mulighed for at forøge Skovdriftens Nettoudbytte. De Kapitaler, som eventuelt kan frigøres ved en Formindskelse af Vedforraadet, bør naturligvis afskrives paa Skovværdikontoen ikke mindst, hvis de er foruddiskonteret ved Fastsættelsen af en Købspris, hvilket meget ofte vil være Tilfældet, naar Køberen selv er sagkyndig eller i tilstrækkelig Grad bistaaet af Sagkundskab. Endvidere kan det erhvervsmæssige Skovbrug indvinde betydelige Værdier ved at omlægge Bruget saaledes, at der uden særlige nationale eller skønhedsmæssige Hensyn paa enhver Jord netop dyrkes den Træart¹⁾ og overholdes Bevoksninger kun til den Alder, der under de givne Omstændigheder bringer det største Nettoudbytte. I erhvervsmæssig Henseende har selve „Herlighedsværdierne“ kun Betydning, forsaavidt de paa en eller anden Maade kan give pekuniært Udbytte. Dette vil sædvanligvis kun være Tilfældet for Jagtens Vedkommende, og dertil maa endda bemærkes, at den Jagt, som kan drives i Forbindelse med et rationelt Skovbrug, altid vil være af minimal Udlejningsværdi.

I Forbindelse med en Udredning af Skovbrugets økonomiske Eksistensmuligheder er det rimeligt ogsaa at udrede Skovbrugets Forhold til den hele Samfundsorganisme. Er Skovbruget et privilegeret Erhverv, maa det nemlig leve i stadig Frygt for at miste sine Privilegier, medens der paa den anden Side, saafremt Skovbrugets samfundsmæssige Kaar er trangere end andre Erhvervsgrenes, er Grund til at haabe paa Lettelser.

Skovbrugets privatøkonomiske Eksistensmulighed beror,

¹⁾ Af den økonomiske Betydning af det rette Træartsvalg faas et klart Indtryk ved at sammenligne de af C. V. Prytz beregnede Jordværdier (Dansk Skovforenings Tidsskrift, 1922, Pag. 185), idet det viser sig, at Jord af samme Bonitet og Beliggenhed har en meget forskellig Brugsværdi, eftersom den dyrkes med den ene eller den anden Træart.

		Skovværdi Kr. pr. ha	Jordværdi Kr. pr. ha	Jordværdi i pCt. og Skovværdi
1. Sorø Distrikt..	Bøg	950	92	9,7
	Rødgran	1728	192	11,1
Herlufsholm	Bøg	870	117	13,4
	Rødgran	1630	334	20,5
Holsteinborg	Bøg	779	105	13,5
	Eg	1029	108	10,5
	Rødgran	2919	519	17,8
Petersgaard.....	Bøg	1200	110	9,2
	Eg	1356	125	9,2

som foran udførligt udredet, i overvejende Grad paa Fredskovsforordningens Bestemmelser, paa Skovtvangen, men Afhængighedsforholdet er et saadant, at det kun vilde bringe økonomisk Gevinst til de allerfleste Skovejere, — en Gevinst svarende til det Tab, som Datidens Skovejere led ved Skovtvangens Paa-læggelse —, om Fredskovsforordningen blev ophævet.

Subsidier i Form af Toldbeskyttelse nyder Skovbruget ikke i nævneværdig Grad. Brænde kan indføres afgiftsfrit, og kun paa halvt eller helt forarbejdede Trævarer er der en minimal Afgift, som iøvrigt først og fremmest kommer Trævareindustrien tilgode¹⁾. Heller ikke paa dette Omraade er der saaledes Tab at frygte.

I beskatningsmæssig Henseende indtog Skovbruget derimod tidligere en Særstilling, idet der af Skovskyldshartkornet kun svarede halv Afgift i Forhold til Ager- og Engshartkornet. Denne Fordel, som iøvrigt kun kom en Del af Skovbruget til Gode, idet mange Skove bar Ager- og Engshartkorn og andre Skove slet ikke var skylds²⁾, faldt imidlertid helt bort ved Gennemførelsen af Ejendomsbeskatningen efter Lov af 15. Maj 1903. Fra at være et i skattemæssig Henseende delvis privilegeret

¹⁾ Efter Toldtariffen af 29. Marts 1924 betales der af:

Løbe-Nr.		Øre pr. m ²
323	Raat Egetræ, Brænde	frit
324	Naaletræ, uforarbejdet eller raat tildannet.....	155
325	Udenlandske Løvtræsarter, Rundtræ, raat tilhugget	165
325	Fine udenlandske Træsarter, Rundtræ, raat tilhugget....	165
327	Naaletræ, høvlet, pløjet	350
328	Indenlandske Løvtræsarter, høvlet, pløjet.....	400
328	Fine udenlandske Træsarter, høvlet, pløjet.....	400

En Sammenligning af Afgifterne viser, at Tolden ikke tilstræber nogen Beskyttelse af det hjemlige Skovbrug, men alene er af Betydning for Træforædlingsindustrien.

²⁾ Skovskylden blev fastsat ved Matrikullen af 1688, og som Beskatningsenhed, 1 Td. Skovskyldshartkorn, valgtes det Areal, som kunde føde 24 Stkr. 3 Aar gamle Svin, idet Oldenaafgiften dengang blev betragtet som Skovbesiddelsens Hovedindtægt (se *Chr. Vaupell: De danske Skove, Kbh. 1863, pag. 7 o. flg.*). Ved Matrikullen af 1844 forbigik man Skovene, saaledes at Beskatningsmaalestocken fra 1688 var gældende lige til 1903, d. v. s. ca. 150 Aar efter at Svinedriften var ophørt at have Betydning for Skovbruget.

I 1887 opgjorde *P. E. Müller* (se Skovbruget i Falbe Hansen og Scharling: Danmarks Statistik, Bd. II, pag. 70), at det af andre end Staten til Skovdyrkning i Danmark anvendte Areal var skylds³⁾ paa følgende Maade:

ca. 156 000	Tdr. Ld. Skovskyld,
ca. 110 000	„ „ Ager- og Engshartkorn,
ca. 16 000	„ „ ikke skylds.

Erhverv blev Skovbruget brat et særlig ugunstigt stillet Brug. Ved Vurderingen til Ejendomsskyld blev det nemlig forlangt, at Vedforraadet skulde regnes med til Ejendomsskyldværdien, idet man ikke kunde eller vilde forstaa, at Skovbrugets Træbestand aldeles svarer til Agerbrugets Kreaturbesætning, at Vedforraadet, som foran udredet, er en ren Kapitalfaktor¹⁾. Medens Skovbruget før Skattereformen udredede ca. 0,9 pCt. af det samlede Beløb, som af alle Ejendomme skulde svares i fast Ejendomsskat, saa maatte det efter 1903 paa det samme Arealomraade bære 3 pCt. af Skattebyrden²⁾. Den senere Udvikling har ikke bedret Skovbrugets Kaar i saa Henseende. Ved Gennemførelsen af Jordværdibeskatning til Staten efter Lov af 7. August 1922 ydede man vel Skovbruget den Begunstigelse, at der til Forskel fra Agerbruget af Jordværdien skulde ydes samme Afgiftskvotient (1,1 ‰), som af den resterende Del af Ejendomsskylden, og saalænge denne Bestemmelse ikke forandres er Jordværdibeskatningen saaledes kun af teoretisk Interesse for Skovbruget, men en vedvarende Mangel paa Forstaaelse af Skovbrugets særlige Forhold og Fredskovsforordningens økonomiske Betydning er dog atter blevet dokumenteret gennem Overskyldraadets Cirkulære af 15. September 1923, hvori det forlanges, at Jordværdien gennemsnitlig skal sættes til 60 pCt. af „Normalskovens“ Værdi. I Praksis er det dog efter Vurderingen i 1924 kun blevet til 47,6 pCt. af Ejendomsskyldværdien³⁾. I Sverige og Tyskland regner man ingensinde med en Jordværdi paa mere end 18—20 pCt. af Skovværdien⁴⁾, og *C. V. Prytz* har for danske Skoves Vedkommende paavist, at den faktiske Jordværdi gennemsnitlig højst andrager ca. 15 pCt. af Ejendomsskyldværdien⁵⁾.

Har Skovbruget saaledes i skattemæssig Henseende særdeles ugunstige Kaar, saa maa det paa den anden Side ved en nøgtern økonomisk Betragtning ikke glemmes, at

¹⁾ Se: Sammenstilling af de for Vurdering til Ejendomsskyld gældende Regler (Over-Skyldraadet, 27. Novbr. 1908) III. B.: Skove.

²⁾ Se: Meddelelser fra Dansk Skovforening Tidsskrift for Skovvæsen, 1913, pag. 199 o. flg., *A. Oppermann*: Jordskyld og Ejendomsskyld (Dansk Skovforenings Tidsskrift, 1916, pag. 198 o. flg.) samt *A. Howard Grøn*: Skov og Skat (Kbh. 1924), hvori gives en udførligere Beretning om Skovbrugets Beskatningsforhold.

³⁾ Statistisk Aarbog, 1925, pag. 41.

⁴⁾ *C. M. M.*: Den nye svenske Ejendomsskyldsætning af Skov, (Fra Skoven og Træmarkedet, 1922, pag. 9 o. flg.), og *H. Hausrath*: I. c. pag. 272.

⁵⁾ *C. V. Prytz*: Skovens Værdier (Dansk Skovforenings Tidsskrift, 1922, pag. 168 o. flg.)

enhver Skattebyrde paa fast Ejendom øjeblikkelig bundfældes som en skjult Førsteprioritet i Ejendommen og derfor egentlig ikke er en Produktionsafgift, men en Formuekonfiskation, idet den beskattede Ejendom i Ombytningsojemed taber i Værdi i Forhold til denne skjulte Prioritets Størrelse, saaledes som denne manifesterer sig gennem det paa Grund af Skatteafgiften formindskede aarlige Nettoudbytte. Købes der Skov til Priser, som ligger i Nærheden af Ejendomsskyldværdien (den kapitaliserede Nettoindtægt), har selve Skattebyrden derfor kun Interesse for saa vidt der er Udsigt til Forandringer i den ene eller den anden Retning. Bliver det først med tilstrækkelig Styrke og Myndighed klarlagt for den skattelovgivende Samfundsstyrelse, under hvilke blodigt uretfærdige Kaar Skovbruget for Tiden arbejder, idet der efter de nugældende Love i faste Ejendomsskatter afgives ca. 25 pCt. af Skovbrugets Nettoproduktionsudbytte, medens Agerbruget kun afgiver ca. 17 pCt.¹⁾, saa er der dog paa dette Omraade større Rimelighed i at haabe paa Forbedringer end i at frygte Paalæggelsen af endnu større Byrder. Lovforslag Nr. 32 af 24. November 1924 om kommunal Grundskyld tager ganske vist ikke paa noget afgørende Punkt særligt Hensyn til Skovbrugets Kaar, men nogen Forøgelse af Skattebyrden, som for de store Agerbrugsejendommers Vedkommende bringer det dog heller ikke.

Paa et helt andet Omraade kan det erhvervsmæssige Skovbrug derimod i Fremtiden muligvis komme til at støde paa økonomiske Vanskeligheder.

Det er en ret udbredt om end ikke bevidst Opfattelse blandt Folk, at Skoven saa at sige tilhører os allesammen, og denne Opfattelse bunder maaske ikke mindst deri, at danske Skovejere gennemgaaende til alle Tider har udvist en stor Gæstfrihed mod det skovbesøgende Publikum. I de senere Aar har det imidlertid ofte været paa Tale, at Publikum faktisk besad eller i modsat Fald burde besidde en offentlig Færdselsret i alle Fredskove²⁾. Fra den frivillige Gæstfrihed til den paatvungne offentlige Færdsel er der imidlertid et langt Spring, og et Spring, som det utvivlsomt vil koste Skovbruget betydelige økonomiske Ofre at tage. Med Publikums tiltagende

¹⁾ Se Fra Skoven og Træmarkedet, 1925, Pag. 27.

²⁾ Angaaende en udtørligere Udredning af denne meget betydningsfulde Sag henvises til:

H. Waage: Publikum og Skovene (Dansk Skovforenings Tidsskrift, 1921, pag. 181 o. flg.) og Retten til Færdsel i Skov (l. c. 1922, pag. 1

Færdsel i Skovene vil endvidere umiddelbart følge forøgede Krav paa Hensyntagen til Skovens rent æstetiske Værdier, og det kan aabent indrømmes, at de æstetiske og de økonomiske Interesser langt fra altid er sammenfaldende¹⁾.

Ingen ønsker mere end Skovbrugets egne Folk at gøre alle Skovens Imponderabilier til hele Folkets Eje, og som de Naturbørn, Skovbrugerne først og fremmest er, ønsker de frem for nogen, saa vidt deres økonomiske Kaar strækker til, at bevare Naturskønheden og Natursjældenhederne; men det koster Penge, og disse Penge bør retfærdigvis med en offentlig Færdselsret i Skoven ikke alene betales af Skovbruget²⁾.

Saalænge Samfundstilstanden tillod Opretholdelse af Skovbrug, som delvis var Luksusbrug, kom ad Gæstfrihedens Vej³⁾ en betydelig Del af disse Imponderabilier umiddelbart Befolkningen tilgode, men efterhaanden som Luksusbrugene af den haarde Beskatning tvinges over i en økonomisk mere nøje-regnende Drift, vil nødvendigvis en betydelig Del af disse Luksusværdier forsvinde. Mener Samfundet — til Trods for den utilslørede Tendens i de senere Aars Skatte Lovgivning — fremdeles at have Brug for disse Værdier og at have Raad til at betale dem, at gøre dem til et alment Folkets Eje, da kan det kun glæde Skovbrugerne, — vel at mærke under den Forudsætning, at der ydes fuld Erstatning for de Tab, som derved forvoldes. Ved en Udredning af det danske Skovbrugs økonomiske Fremtidsudsigter maa det imidlertid ikke tilsløres, at der lurder den Fare, at Samfundsstyrelsen af Ukendskab til Skovbrugets Forhold og under Paavirkning af den meget almindelige, men derfor ikke mindre fejlagtige Opfattelse af Skoven som et Folkets Fælledeje alene vil bruge Tvang og ligesom ved Paalæggelsen af Fredskovsplikten vælte hele det økonomiske Tab over paa Skovejerne. Vil man paa trods af denne Fare, fristet af de ellers gode økonomiske Udsigter, give sig i Kæst med et erhvervsmæssigt Skovbrug, melder der

o. flg.). *Gustav Graae*: Publikum og Skovene I (l. c. 1921, pag. 277 o. flg.).
Vagn Aagesen: Publikum og Skovene. II. (l. c. 1921, pag. 283 o. flg.).
S. Scavenius: Publikum og Skovene. III. (l. c. 1921, pag. 295 o. flg.),
 samt til § 1. Stykke 3 i Naturfredningsforeningens Ændringsforslag til Lov om Naturfredning (Foreningens Aarsskrift 1924—25, pag. 23).

¹⁾ Se *A. Howard Grøn*: Skov og Folk (Kbh. 1925, pag. 89 o. flg.).

²⁾ Eksempelvis henvises angaaende „Udgiften“ ved at dyrke Bøg paa Jordbund, der var bedre egnet til Naaletrædyrkning, til de i Fodnoten Side 311 anførte Jordværdistørrelser.

³⁾ Der ses her, som overalt i det foregaaende og følgende, bort fra de særlige Forhold, der gør sig gældende for Statsskovenes Vedkommende.

sig imidlertid straks en rent praktisk Vanskelighed. Medens Realkreditten i udstrakt Grad kommer Landbruget til Hjælp¹⁾ og gør det muligt for selv ret smaa Kapitalister at blive Besiddere af ret store Landejendomme, saa er det derimod overordentlig vanskeligt at opnaa Laan i rene Skovejendomme.

I ministeriel Anordning af 12. November 1870: Om Udlaan af Umyndiges og andre under offentligt Tilsyn staaende Midler²⁾ nævnes det udtrykkeligt (§ 2, Stk. d), at Skov kun efter særlig indhentet Tilladelse maa tages som Pant. Efter Statutterne for Kreditforeningen af jyske Landejendomsbesiddere kan Skov kun belaanes i Tilknytning til Agerbrugsjendom, og det Laan, der ydes i Skoven, maa ikke overstige Halvdelen af det Laan, som ydes i Agerbruget; dette er for saa vidt en ganske ulogisk Bestemmelse, som den giver en mindre Skovbesiddelse knyttet til et stort Agerbrug fuld Laanværdi, medens et større Skovbrug knyttet til et mindre Agerbrug saa godt som helt berøves Laanværdi. I Modsætning hertil nævner Statutterne for Østifternes Kreditforening Skov som brugeligt Pant, men som Regel er der dog kun blevet ydet Laan i blandede Ejendomme, og Skoven er da altid bevidst eller ubevidst blevet regnet for anden eller tredje Klasses Sikkerhed. Der foreligger dog enkelte Tilfælde, hvori lokale Pengeinstitutter, Sparekasser eller Banker, har ydet Laan paa rene Skovejendomme, men de er da ydet mere paa Manden end paa Ejendommen.

Fra Dansk Skovforenings Side er der i de sidste Par Aar gjort et betydeligt Arbejde for at tilvejebringe en Ændring i dette Forhold³⁾. Kreditinstitutionernes Utilbøjelighed til at yde Laan i rene Skovejendomme beror dels paa Ukendskab til Skovbrugets økonomiske Forhold og dels paa den formentlige Vanskelighed ved Vurdering af Pantet og Kontrolføring med Pantesikkerheden. Det man bevidst eller ubevidst frygter, er en Realisation af Vedforraadet, og Kreditinstitutionerne betragter saaledes i Modsætning til Skattepaaligningsmyndighederne Vedforraadet som værende væsensforskelligt fra Agerbrugsejendommenes Ejendomsskyldværdier. Efter Forhandling med Kreditforeningerne har Dansk Skovforening imidlertid nu oprettet

¹⁾ Af de i 1923 omsatte 5069 Landejendomme var 4691 eller 92% behæftede (se Statistisk Aarbog, 1925, pag. 43).

²⁾ Jfr. Lov af 19. Marts 1869.

³⁾ Se angaaende udførligere Oplysninger vedrørende denne Sag: *H. H. Biilmann*: Laan i Skov (Dansk Skovforenings Tidsskrift, 1925, pag. 264 o. flg.).

en Vurderings- og Tilsynskommission¹⁾, og dette vil forhaabentligt føre til forøgede Laanemuligheder for det erhvervsmæssige Skovbrug. Selve Skovdriften kræver som foran anført ikke nogen større flydende Driftskapital, saaledes, at der paa dette Omraade ikke er noget særligt Kreditbehov.

Som et Resumé af denne lange og paa mange Punkter dog kun rent skematiske Fremstilling af den danske Skovs Karakteristika som Formuegenstand og Produktionsfaktor kan understreges følgende:

Saalænge det kulturmæssige Skovbrug — en ren Produktionsvirksomhed — er sideløbende med en Skovafbenyttelse — en ren ekstraherende Virksomhed —, vil Verdensmarkedets Træpriser ikke blive bestemt ud fra Reproduktionsomkostningerne, men alene paa Basis af Transportomkostninger og Arbejds løn i de træksporrende Lande. Den kulturmæssige Produktion vil derfor under Hensyntagen til Forrentning af de store Kapitaler, som holdes bundet gennem lange Aaremaal, kun i de allergunstigste Tilfælde være økonomisk fordelagtig.

Vil de gamle Kulturlande af samfundsmæssige Grunde bevare et privatøkonomisk urentabelt Skovbrug, maa det ske ad kunstig Vej — gennem Subsidier eller ved simpel Tvang. I Danmark som i flere andre Lande valgtes den sidste Fremgangsmaade (Forordningen af 27. September 1805). Ved Skovtvangens faste Haandhævelse nødtes de daværende Skov ejere til at nedskrive deres Skovværdier i Forhold til det med Skovtvangen følgende Tab. (Skovbesiddelsen fik mindre Ombytningsværdi). Er dette Tab først engang konstateret og afskrevet, er der imidlertid sund Basis for et i privatøkonomisk Henseende rentabelt Skovbrug.

Naar det danske Skovbrug hidtil har haft Ord for at være en slet renterende Besiddelse, skyldes det munglende Hensyntagen til den ofte høje Vurdering af alle Skovens Imponderabilier. Under Trykket af Tidens Skattepolitik maa Luksus skovbruget imidlertid gradvis vige for en strengere økonomisk Drift. Da Skovbrugsproduktionen rummer en overordentlig stor Sikkerhed og Elasticitet, og da Skovbruget ikke paa nogen Maade nyder Privilegier, som maa befrygtes ophævede, men tværtimod i skattemæssig Henseende har saa uretfærdige Kaar, at en Lempelse af disse vil

¹⁾ Se Fra Skoven og Træmarkedet, 1925, pag. 34.

være særdeles rimelig, og da der endvidere kan indføres væsentligt fordelagtigere Driftsmetoder, har et rent erhvervsmæssigt Skovbrug de bedste økonomiske Fremtidsudsigter. Der er derfor skellig Grund for Handels- og Finansverdenen til at vise Skovbruget en større forretningsmæssig Interesse end hidtil almindeligt sket, en Interesse, som blandt andet kunde give sig Udslag i forbedrede Laanevilkaar for Skovbruget.

Vil man af samfundsmæssige Grunde gøre det til en Pligt for Samfundet her og der og mange Steder at lade de økonomiske Hensyn vige for de æstetiske, da skal det ingenlunde mødes med Modstand fra Skovbrugets Side, men kun med Glæde, — blot maa der ydes fuld Erstatning for de økonomiske Tab. Her sætter Skovbruget imidlertid, selv om det før er blevet skuffet, sin Lid til Samfundsstyrelsens Retfærdighedsaand.